

Професор Дамян Кънев Данчев (8.08.1921 – 9.08.1995 г.)

Дамян К. Данчев* е роден на 8 август 1921 г. в с. Белиш, Ловешки окръг. Средното си образование завършва в град Троян, а висше образование по химия – в СУ “Св. Климент Охридски” през 1944 г. Една година е бил гимназиален учител по химия в гр. Троян. През ноември 1945 г. Д. Данчев става асистент по фармацевтична химия при доц. Димитър Далев във вече сформиралата се Катедра по фармацевтична и органична химия към специалност фармация към Природо-математическия факултет на Софийския университет. Когато през 1951 г. се създава Медицинската Академия в София с три факултета, Катедрата по фармацевтична химия с ръководител доц. Д. Далев поема и обучението по органична химия, а Дамян Данчев става първият асистент по тази дисциплина. През 1962 г. Д. Данчев е повишен в главен асистент и още от 1964 г. започва да чете модерен курс по органична химия. През 1965 г. е хабилитиран за доцент и през 1966 г. е избран за ръководител на общата Катедра по фармацевтична и органична химия. През есента на същата година с тържествена научна сесия, с гости от чужбина, се открива обновената сграда на факултета на ул. Дунав. За нейното съграждане, за създаването на модерни лаборатории за учебна и научна дейност, както и за кадровото развитие на катедрата и факултета основни заслуги има проф. Данчев, който през 1969 г. става декан. През 1975 г. той е избран за професор по органична химия. От 1969 до 1982 г. в ръководената от него катедра се водят занятия по четири дисциплини: органична химия, фармацевтична химия, фармацевтичен анализ и химикофармацевтична технология.

През февруари 1982 г. се обособява отделна **Катедра по органична химия** с четения по органична химия и по химико-фармацевтична технология, чийто ръководител до пенсионирането му на 1.09.1986 г. е проф. Д. Данчев. Бил е двукратно на специализация в Москва (1960–1961, 1968 г.) и в Лондон (1973 г.). Ползва руски, немски и английски език.

Проф. Д. Данчев чете лекции на повече от 25 випуска студенти по фармация. През 1971 г. излиза от печат първото издание на учебника му по органична химия за фармацевти, където за разлика от много други учебници, разделът по хетероциклена химия е по-подробно разработен поради голямата застъпеност на хетероциклените съединения в по-нататъшното обучение на фармацевтите. През 1977 г. излиза второто преработено издание на учебника, където структурата на раздела по функционална химия е коренно различна и са включени редица теоретични представи и механизми на органичните реакции. За онова време това е един модерен български учебник по органична химия. И досега студентите по фармация ползват този учебник. Към края на своя творчески път проф. Данчев написва нов учебник по органична химия, но той не бе отпечатан. През 1970-1971 г. в обучението по органична химия се въвеждат семинари, колоквиуми и индивидуални програми в рамките на практическите упражнения.

Проф. Данчев усърдно работи с асистентите си за онагледяване на учебния процес, въвежда системата за частично освобождаване от изпит по органична химия, по време на изпитите създава спокойна атмосфера, така необходима за максимална изява на студентските знания. Той е убеден, че по време на изпит студентът би трябвало да научава още нещо от своите преподаватели. Неговите асистенти си спомнят, че често, когато забележи, че студентът силно се притеснява, проф. Данчев тихичко го пита “А

* Графичен портрет: *Иво Иванов*

как се казвате?” и обикновено отговор липсваше. Тогава проф. Данчев с усмивка казваше: “Ама, как ще ми говорите за химия, щом като от притеснение даже името си не можете да кажете!”. Следваше смях, чрез който напрежението спадаше и бавно и търпеливо изпитът можеше да продължи.

Като ръководител на катедрата проф. Данчев превръща обсъжданията на учебната работа по отделните дисциплини в постоянна практика. На катедрените съвети често са канени представители на студентите. Той прави така, че катедреният съвет, като колективен орган, да ръководи учебната и научната дейност на колектива. Като ръководител на катедрата той е пример за справедливост и добри колегиални взаимоотношения. По негово време в катедрата има много дипломанти, той ръководи и студентския научен кръжок. Редовно се обсъжда научната тематика на катедрата и текущите постижения и проблеми. На редица научни сесии, конгреси по фармация, колегиуми и др. проф. Данчев изнася встъпителни доклади за основните постижения и тенденции в синтеза и изследването на биологичноактивни вещества, в които разглеждаше основните направления в катедрата по създаването на нови синтетични фармакологичноактивни вещества за профилактика и лечение на сърдечно-съдови, нервно-психични, вирусни и други заболявания. В катедрата се работи целенасочен синтез на производни на 2-амино-3-хидрокси-1,2,3,4-тетрахидронафталина, 1,4-бензодиоксани, диоксопиримидини и циклични полиметиленкарбамиди, етерни производни на 3-амино-1,2-пропандиола, на карбаминовата и въглеродната киселина, химични отнасяния на енаминоестери и др.

След 1961 г. Д. Данчев работи върху синтеза на 1,3-полиметиленпурини (дисертационна тема) чрез кондензация на циклични карбамиди с цианоцетна киселина и следване отчасти синтеза на Траубе. Необходимите за синтеза изходни полиметиленкарбамиди получава от циклични кетони (Beringer, Meier). Синтезирани са 2,6-диоксо-1,3-полиметиленпурини с 8-, 9- и 11-полиметиленова верига (Д. Данчев, К. Христова, *Фармация* **1975**, 2). В разширение на темата са проведени изследвания със синтезираните от Д. Данчев циклични карбамиди: азометинави производни (Д. Данчев, К. Христова, Д. Сиджакова, *Фармация* **1970**, 3); върху ацилирането на *N,N'*-полиметиленкарбамиди (Д. Данчев, К. Христова, В. Мутафчиева, Л. Далева, *Arch. Pharm.* **1974**, 307, 673); ИЧ-спектрални изследвания на *N,N'*-полиметиленкарбамиди (Д. Сиджакова, Б. Йорданов, *Фармация* **1970**, 17, 1), като Д. Сиджакова развива по-нататък темата в дисертационен труд. Тези научни резултати са били достатъчни за защита на кандидатска дисертация, но проф. Данчев се хабилитира с новоиздания си учебник.

Проф. Данчев е автор на повече от 100 научни труда в областта на синтеза на лекарствени вещества, публикувани отчасти в международно известни специализирани списания като *Chem. Ber.*, *Liebigs Ann. Chem.*, *Synthesis*, *Arch. Pharm.* (Weinheim) и др. Научните му постижения му създават авторитет на сериозен изследовател и учен. Много от преподавателите в катедрата са негови ученици. Той е бил ръководител на много дипломанти и на следните докторски дисертации:

Иво Иванов: “Синтез и структура на някои производни на морфолина, пиридина и пириимидина”, декември 1979 г. (съвместно с проф. Вили Кантленер).

Кръстина Христова: “Производни на 2-амино-3,5,8-трихидрокси-1,2,3,4-тетрахидронафталина”, януари 1981 г.

Доротей Сиджакова: “Върху строежа и свойствата на някои циклични *N,N'*-полиметиленкарбамиди”, 1983 г.

Китка Стоева-Йорданова: “Синтез и структура на С-заместени морфолини и на трициклични морфолинови съединения с биологично действие”, 1986 г.

Пирошка Сулай: “Върху някои химични отнасяния на етил-3-амино-3-етоксипропеноат и етил-3,3-диаминопропеноат”, февруари 1990 г. (съвместно с Иво Иванов).

Елена Чалина: “Синтез и изследване на производни на 3-амино-1,2-пропандиола с β -адренолитична активност”, ноември 1990 г. (съвместно с Ат. Георгиев).

С демократичния си стил на управление проф. Данчев допринася съществено за разширяването и усъвременяването на учебната и научноизследователската дейност във Фармацевтичния факултет.

В резултат на голямата му ерудиция и добрите организаторски способности проф. Данчев е заемал редица отговорни длъжности:

- Декан на Фармацевтичния факултет (1969-1972 и 1978-1980 г.);
- Заместник-ректор на ВМИ–София (1981-1982 г.);
- Член на Научната комисия за химически науки на ВАК (1974 г.);
- през 1976 г. е включен в състава на Висшия медицински съвет;
- председател на комисията по направление “Природни и синтетични биологично-активни вещества”;
- до пенсионирането си е бил председател на Специализирания научен съвет по фармация (СНСФ) при ВАК;
- главен редактор на сп. *Фармация*;
- член на Координационния съвет по експериментална химиотерапия на рака;
- член на Комисията за лекарствени средства при Министерството на здравеопазването и др.

От студентските години до края на живота си проф. Данчев е и активен общественик.

Умира на 9 август 1995 г. в София.

Годините на съвместна работа ще останат в съзнанието на сътрудниците и последователите на проф. Данчев като период на успехи, висока творческа активност и академична атмосфера.

(ПС/КХ)

16.04.2006 г.

Актуализация: 27.04.2012 г.